

Осьодло В. І. доктор психологічних наук, професор
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського

<http://orcid.org/0000-0003-2893-4721>

Будагьянц Л. М. кандидат філософських наук, доцент
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського

<http://orcid.org/0000-0002-3788-2372>

СУЧАСНІ КОНТЕКСТИ КОНЦЕПТУ МОРАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Стаття надає результати дискурс-аналізу змін інтерпретацій концепту “моральна готовність військовослужбовців” у зв’язку з розгортанням нових контекстів культури, соціальної організації, військово-професійної діяльності в умовах війн інформаційної доби. Виходячи зі змін архітектури суспільства, становища індивідів та їхніх об’єднань у мережевому суспільстві, змісту діяльності, взірців й критеріїв ефективності, автори простежують, як ці зміни даються в знаки на підходах до забезпечення стійкості та моральної готовності військовослужбовців в особистісно-орієнтованій гуманітарній парадигмі військового управління - “управління місії”.

Ключові слова: моральна готовність військовослужбовця; “армія місії”; особистісно-орієнтоване управління; новітні моделі ефективності; протидія гібридним війнам.

Вступ. Моральна готовність військовослужбовців до професійної діяльності в екстремальних умовах війни потрапляє в фокус сучасних філософських і наукових досліджень в контексті комплексу проблем теоретичного й практичного гатунку. Комплексності сучасним зверненням до проблематики моральної готовності військовиків до виконання обов’язків на війні надає укоріненість зазначених проблем у глобальних трансформаціях фазового переходу провідних суспільств від індустріальної до інформаційної цивілізації.

По-перше, змінюється характер “соціальних фактів” (у розумінні Еміля Дюркгейма) – джерела влади і власності, “стереометрія” соціальних взаємодій, щільність, інтенсивність, швидкість й навантаженість соціальних обмінів (інформацією, коштами, товарами, емоціями, наративами, дискурсами, взірцями, уявленнями тощо).

По-друге, в інформаційному суспільстві людина здобуває нове становище, що зумовлює розвиток морального ставлення людини до світу, до іншої людини, до себе (як важливої складової світогляду) в напрямі гуманізації, універсалізації та конкретизації із переоцінкою цінностей й зміною уявлень

про належне й припустиме у соціальних практиках і взаємодіях (що позначається як “габітус”, за Н. Еліасом та П. Бурдьє) й про моральний авторитет лідерства (і взірцеві соціально схвалювані типи лідерства).

По-третє, разом із переструктуруванням соціальної архітектоники відбуваються зміни характеру і змісту війн і збройної боротьби.

Теоретичне підґрунтя. Питання бойової, психологічної, моральної готовності військовиків до “некласичних” війн висувалися зарубіжними і українськими дослідниками миротворчих операцій на Балканах, військових місій в Іраку і Афганістані тощо. Для України з початком збройної агресії РФ надважливою стала готовність військовослужбовців до ведення організованої збройної боротьби, до виконання службових обов’язків в умовах великомасштабної війни високої інтенсивності. Українськими органами військового управління, командирами і військовими науковцями здійснюється опис і узагальнення досвіду ведення бойових дій та підготовки до них, дослідження й розробка методичних рекомендацій із забезпечення бойової готовності військовослужбовців, психологічної готовності й моральної готовності як компонента останньої.

Моральна готовність як аспект особистісного утворення, спроможності, стану, інтенціональності духовної готовності військовослужбовця до збройної боротьби розглядають Кеніг Г.Г., Аль Забен Ф., Кері Л.Б. (2022), “Духовна готовність у війську”. Платформа Create Space, Шарма В., Марін Д.Б., Кеніг Г.Г., Федер А., Яковіелло Б.М., Саутвік С.М. (2017), “Релігія, духовність і психічне здоров'я ветеранів американської армії: результати дослідження національного здоров'я та стійкості ветеранів. Журнал афективних розладів), Кеніг Г.Г. (2022), “Духовна готовність” в армії США: знехтуваний компонент готовності вояка. Він'ярд Дж. (2020), “Етичний вояк”.

В українській військовій психології проблему психологічної готовності стосовно її значення для ефективності діяльності в екстремальних умовах у своїх працях висвітлювали В. Вареник, І. Горелов, О. Кокур, О. Колесніченко, М. Корольчук, М. Кришталь, С. Миронець, В. Молотай, О. Тімченко, І. Окуленко, В. Осьодло, О. Поканевич та ін.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження автори застосовують метод контекстуального аналізу концепту “моральна готовність військовослужбовців”, переконструювання якого автори статті виявляють у публікаціях військово-теоретичного та військово-практичного гатунку, що артикулюють запит на зміну підходів до забезпечення моральної готовності військовослужбовців до гібридних війн на основі особистісно-орієнтованих гуманітарних взірців “індексу людського розвитку”, що в інформаційному суспільстві має універсальний, “кодовий” характер щодо цивільної та військової діяльності.

Дискурс-аналіз текстів, які просувають нові інтерпретації військової моральної готовності застосовується для встановлення їхнього зв'язку із наявними новими мовними практиками, соціальними структурами і ціннісними настановами в галузі військової діяльності інформаційної доби.

Результати і обговорення. Визначальним контекстом переосягнення

змісту військової моральної готовності є відсіч гібридним агресіям/війнам та тероризму. Генерал Чарльз К. Браун молодший, начальник штабу ВПС США, Генерал Девід Х. Бергер, командувач Корпусу морської піхоти США у дописі “Перевизначте готовність або програйте” (2021) акцентували гостру необхідність зміни підходів до визначення готовності військ (сил) як ключового аспекту необхідної докорінної військової модернізації у зв'язку із зміною характеру збройної боротьби, її гібридизацією та переходу у сіру зону на тлі конкуренції великих держав (протистояння демократичних держав і КНР та рф) [1].

На потребу інтерпретації військової готовності як здатності стримувати гібридні дії супротивника та зберігати перевагу у війні, із включенням в неї більш точного розуміння ризиків звертають увагу колишній міністр оборони США Джеймс Меттіс та колишній Голова Об'єднаного комітету начальників штабів Джо Данфорд (наведено за Braun CQ, Berger, DH (2021). War on the rocks: National security) [1]: “Протягом останніх десятиліть здатність стала синонімом “готовності” – переважно вимірювання кількості військових підрозділів, готових до негайного розгортання та готових “воювати сьогодні ввечері”, – тоді як “здатність” відіграла меншу роль у розрахунку”.

Питання про необхідність зосередження саме на моральній готовності сил безпеки до боротьби з тероризмом (вшановуючи пам'ять жертв теракту Брейвіка) висуває на обговорення норвезький дослідник Генріх Сісе (“Моральна готовність – чи ми говоримо про це замало?”, 2016) [9]. Він зазначає, що значення морального компонента, радше, моральних підвалин готовності екстрених служб, ключових установ внутрішньої та зовнішньої безпеки у забезпеченні їхньої стійкості й ефективності в екстремальних умовах.

Отже, готовність стосується не лише розподілу та координації обов'язків, але й моральних цінностей. Під цінностями Г.Сісе має на увазі надважливі смисли, якості, які “дуже багато значать для нас, які

допомагають визначати, як ми думаємо та діємо”. Попри складність і мінливість цінностей, культурну різноманітність демократичних суспільств, як Норвегія, саме потужні цінності в ситуації трагедії дозволяють “взяти себе в руки та продовжувати життя”. При цьому йдеться не про продукovanу пропагандою однотайність думок, а про повагу до прав і свобод людини і громадянина, людської гідності, демократії, що є стрижнем моральної готовності у цивілізованому світі [9].

Як зазначає Г. Сісе, існують два способи інтерпретації моральної готовності, які стосуються: “1) цінностей самих служб безпеки та екстреної допомоги та їхніх співробітників (ефективні та рішучі дії); 2) поваги до прав людей на приватність, не провокувати більше страху, ніж це необхідно; співпраці на основі взаємної поваги; бажання вчитись один у одного; відкритості до інновацій, ентузіазму в поширенні інноваційних рішень і своїх ідей; робити один одного краще”. Виходячи з особливостей культурних і моральних цінностей, що їх важко закріпити законодавчо чи зафіксувати письмово, вони мають розвиток і чинність у дискурсах суспільства, у комунікативних мережах демократичного суспільства. Питання, чи достатньо ми усвідомлюємо ці цінності, чи достатньо ми говоримо про них безпосередньо пов’язані з моральною готовністю суспільства і його держави, сил безпеки і оборони долати труднощі, ефективно діяти в екстремальних умовах. Культурні та моральні цінності важливі з огляду на мету захисту гуманного і стійкого суспільства, що “має створити спільне бажання виконувати роботу добре та чесно й відкрито вчитися на минулих помилках” [9].

Моральна готовність військовиків до виконання службових обов’язків в екстремальних умовах включена в контекст актуальних наукових та методичних розробок, присвячених сутності, змісту, умовам формування та розвитку сучасного військового етосу: Х. Р. Макмастер “Збереження етосу вояка” [8], 2021; Г. Шінсекі “Вступ у військовий етос”, 2005

[11]; Е. Ледфорд, С. Рейвер Лунінг “Розвиток військового етосу (Військово-морська академія США)”, 2021 [7]; Ст. Прессфілд “Військовий етос”, 2008 [9]; Кр. Кокер “Військовий етос. Мілітарна культура і війна з тероризмом”, 2007 [2]; “Військовий етос та бойові навички солдата. (Департамент штабу сухопутних військ)”, 2013 [14], “Етос вояків як авіаторів і громадян, Повітряні сили виховують “етос вояка” у всіх авіаторів? (ВПС США)”, 2007 [15].

Згідно із дефініцією Кембріджського словника, етос це характеристика духу культури, доби або спільноти як маніфестація їхніх ставлень та прагнень; сукупність переконань, ідей тощо про соціальну поведінку та відносини особи або групи) [3]. У “Словнику термінів міжкультурної комунікації” етос визначається як “стиль життя суспільної групи, загальна орієнтація певної культури, прийнята в її межах ієрархія цінностей, принципів і постулатів спілкування.” [12].

Військовий етос (що інколи перекладається як “військовий дух”) позначає особливий образ життя, професійні погляди та переконання, які характеризують військовослужбовців. Етос вояка – це фундаментальне для всіх військовослужбовців прагнення до перемоги в мирний час та на війні. Увага до військового етосу зумовлена тим, що етос являє собою самовстановлювану дорефлексивну й неформальну систему самоорганізації й саморегуляції спільноти, в якій кристалізуються і закріплюються визначений устрій життєдіяльності членів цієї спільноти через уявлення про належне (образ життя, стандарти й орієнтири поведінки, відносин, переваг, взірців та критеріїв). Виникаючи за панування міфологічної свідомості, етос як звичаєве утворення зберігається у глибинних шарах культури людини і спільноти, що трансформується та переплітається з виниклими значно пізніше формами моралі, права, мистецтва, науки, релігії та філософії. Неперехідним призначенням військового етосу передусім є зрощення й підтримка готовності (на стадії цивілізації включає готовність моральну) вояків до ведення

збройної боротьби, ефективності в небезпеці, виборювання перемоги.

В контексті дослідження особливостей військово-професійної культури моральна готовність до військово-професійної діяльності, до виконання службових обов'язків, зокрема, до бойових дій інтерпретується в працях С. Хантінгтона (2000) "Солдат і держава. Теорія і політика цивільно-військових відносин"; Д. Сталлада (2017) "Перший в бою: військові чесноти в добу морального релятивізму"; "Поняття військової культури канадської армії" (2016). Підтримка цієї актуальної спроможності до військової діяльності передбачає неперервний розвиток (самоосвіту, підвищення кваліфікації, різнобічну професійну практику), взаємну підтримку та довіру у військово-професійній спільноті, чинність поділюваних членами військово-професійної спільноти кодексу добросовісності, взірців лідерства, моральних авторитетів. Запорукою стійкої моральної готовності до військово-професійної діяльності в такому разі є військовий професіоналізм, складовими якого постають компетентність, відповідальність, корпоративність (за С. Хантінгтоном).

Загальний тренд до доповнення досліджень і програм забезпечення готовності військ концептуалізацією моральної та/або духовної готовності військовослужбовців (які в даному разі інтерпретуються як частина та ціле) виразно простежується у публікаціях останніх років. Враховуючи що моральні феномени пов'язані із особистісним осягненням і реалізацією у житті належного, обов'язку, розрізнення добра і зла, справедливого й несправедливого й здійснення вибору "на благо" (І. Кант), а також із визначенням і підтримкою найліпших якостей (вдачі) для людини як громадянина і вояка (Аристотель), а духовність у філософському смислі розкривається як здатність людини до смислотворення, творення культури й самотворення (Н.В. Хамітов), мораль є невід'ємним "елементом" духовності, а моральна готовність є базовим аспектом готовності духовної.

Д. Даффілд вказує на цей важливий напрям діяльності у статті "Значення

духовної готовності у військах" (2022) [4]: "Боєготовність здавна розглядалася суто фізично. Але в останні роки такі програми, як Holistic Health and Fitness (H2F) і Preservation of the Force and Family (POTFF), почали культурний зсув і посилили акцент на інших елементах загального добробуту військовослужбовців". У зв'язку з цим виник запит на дослідження природи духовної готовності й чому вона є одним із ключів до довгострокового успіху згаданих ініціатив.

Розкриваючи смисл поняття "духовна готовність" Д. Даффілд посилається на Польовий посібник армії США FM 7.22, в якому духовна готовність визначається як "здатність витримувати та долати години стресу, труднощів і трагедій, знаходячи смисл життєвого досвіду". Далі йдеться, що таке осмислення створюється духовними характеристиками людини, на які впливають її основні переконання, цінності, мотивація та ідентичність. У посібнику пояснюється, що духовну готовність не слід розглядати як окрему якість, а швидше включати її в ширшу картину загальної місії військовослужбовця: "Доктрина H2F визнає, що готовність солдатів залежить від правильного поєднання фізичної підготовки (такої, як сила, швидкість і витривалість) і базового здоров'я (таких, як серцево-судинна, дихальна, імунна та гормональна системи), які оптимізуються шляхом ретельної уваги до нутріціонової готовності, розумової готовності, духовної готовності й готовності до сну" [4] (на чому наголошує також професор Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця (Київ), психіатр та клінічний психолог О.С. Чабан). Жоден із цих елементів не існує ізольовано і кожен впливає на інший.

Д. Даффілд звертає увагу на розробки професора психології та освіти в Колумбійському університеті доктора Л. Міллер, яка намагалася кількісно визначити практичні наслідки духовної готовності для військовослужбовців. Вона дійшла висновку, що люди, які активно розвивають цю якість, мають вищу стійкість. Вони на 60 відсотків рідше страждають від депресії, зменшують

кількість суїцидальних думок на 50-80 відсотків і на 80 відсотків рідше зловживають або стають залежними від наркотиків і алкоголю. Вона також стверджує, що духовна готовність є потужним інструментом допомоги тим, хто страждає від посттравматичного стресового розладу (ПТСР).

Як пише Л. Міллер (цитуються за Д. Даффідлом [4]: “Наука наказує підтримувати духовне ядро протягом усього життя солдата для його фізичної форми, стійкості та відновлення. Фізичну сферу H2F можна порівняти з двигунами літака, живлення – з паливом, розумову – з бортовим комп’ютером, а сон – із системою охолодження. Духовну складову загальної готовності ми можемо порівняти з вікном цього літака. Якщо будь-яка з цих частин не працює належним чином, ймовірність того, що літак залишиться на курсі, різко зменшується. Прозоре вікно символізує сильне відчуття сенсу, цінності та мети, а також здатність військовослужбовця чітко бачити свою місію. Життєві події, бойові травми та інші чинники можуть затьмарити або розмити вікно, що ускладнить збереження чіткості та напрямку, і ніхто поза літаком не зможе побачити, що це відбувається. Якщо духовна готовність падає далі, літак летить у темряву, вікно може тріснути”. Щоб отримати кращу видимість того, що відбувається в “кабіні” кожного військовослужбовця, щоб можна було втручатися та підвищувати духовну готовність до розгортання гострих інцидентів, Офіс начальника капеланів (Office of the Chief of Chaplains, OCCN) запустив Ініціативу духовної готовності (Spiritual Readiness Initiative SRI) у 2020 році. Це було намаганням наголосити на духовній готовності й забезпечити її паритет з іншими чотирма доменами H2F “як суттєвого елемента, а не просто приємного доповнення” [4].

Ключовим інструментом SRI є оцінка духовної готовності (Spiritual Readiness Assessment SRA), яка вимірює три основні сфери: прагнення до сенсу, мети та цінності (pursuing meaning, purpose, and value PMPV), служіння та пожертви заради вищого блага (service and sacrifice for the greater good

SSGG) та особистий зв’язок із вищою силою (personal connection to a higher power PCHP). SRA було розроблено, щоб забезпечити “сповіщення” про духовну готовність: “донедавна духовна готовність була мінімізованою, не в останню чергу тому, що її було важко виміряти порівняно з іншими чотирма доменами H2F і більшість персоналу за межами Корпусу капеланів не розуміла її” [4].

Гарольд Г. Кеніг напряму пов’язує проблематичність відповіді на питання “чи готові військовослужбовці США брати участь у бойових діях” із недостатньою увагою до духовної готовності (і її моральних аспектів): “Оскільки зараз більшість дискусій зосереджено на військовій готовності, увага до готовності бійців, можливо, відстала. Військовослужбовці зазвичай проходять інтенсивну підготовку з тактичних, фізичних, розумових, соціальних і поведінкових аспектів готовності, тоді як духовні аспекти часто ігноруються” [5]. У своєму огляді Гарольд Кеніг розкриває змістовний зв’язок готовності бійців із “духовною готовністю (SR), її значення та детермінанти; із розв’язанням проблем психічного здоров’я, які є поширеними серед військовослужбовців США, зв’язку духовної готовності SR та процвітання людини (HF) і готовності бійців, впливу релігійної/духовної участі на процвітання людини HF та визначення осіб, відповідальних за формування та підтримку SR в армії. Як зазначає Г. Кеніг, “численні дослідження, проведені за останні 30 років, задокументували вплив релігійної/духовної участі (R/S) на багато аспектів людського розвитку, що впливає на готовність військовослужбовця виконувати обов’язки на найвищому рівні. Військові капелани, спеціалісти з психічного здоров’я та медичні працівники відіграють важливу роль у розбудові та підтримці духовної готовності військовослужбовців США, забезпечуючи таким чином, щоб ці особи виступали таким чином, щоб максимізувати їхній успіх під час бойових дій.” [5].

Г. Кеніг розкриває чинники “духовної готовності”, її моральну складову та зв’язок духовної/моральної готовності на бойову

готовність військовослужбовців. Він впроваджує комплексний підхід, згідно з яким основним джерелом ефективності збройних сил, держави, суспільства, спільноти, а також духовної/моральної готовності до діяльності в екстремальних умовах, до ведення збройної боротьби є людське процвітання, людський розвиток – тобто збалансований розвиток, добробут і самоактуалізація кожного військовослужбовця (громадянина, особистості). Слід зазначити принципову протилежність такого бачення щодо технократичного підходу доби Модерну до продукування на наукових засадах людини-конформіста, людини-гвинтика, “людського ресурсу” для раціональних соціальних механізмів. Ще більш виразною є різниця сучасних підходів із практикою тоталітарних режимів (неефективних в умовах інформаційного суспільства), які сприймають людину та її життя як свою власність, а готовність до діяльності – як прагнення віддати життя за режим, відповідні до чого моделі поведінки й вибору людині передаються пропагандою через емоційно-образні канали комунікацій для конформістів та/ або репресивний апарат для незгодних.

Згідно з Г. Кенігом, моральна готовність військовослужбовця є елементом в структурі духовної готовності. Духовну готовність складають дві взаємно пов’язані складові: 1) релігійна залученість (для релігійних осіб): прихильність переконанням; молитва та/або медитація; духовні студії; релігійна громада; служіння іншим з релігійних міркувань; 2) нерелігійна (переважно моральна – авт.): пожертви заради більшого блага; прагнення до смислу/ мети; честь, обов’язок захищати и служити країні, родині, військовим колегам [5].

Духовна готовність та її релігійна й нерелігійна (моральна) складові впливають на базові/первинні шляхи до людського процвітання через родину, освіту, працю і службу, релігійну/духовну спільноту. Людське процвітання включає в себе: щастя та задоволення життям; смисл та мету; добродієність та характер; близькі соціальні відносини; ментальне (душевне) та фізичне

здоров’я; фінансова та матеріальна стабільність. Звідси Г. Кеніг висновує, що людське процвітання є фундаментом для бойової готовності, а бойова готовність – місії та досягнень [5].

Новий контекст для інтерпретації концепту моральної готовності надається впровадженням концепту “сімейна готовність військовослужбовців та їхніх родин” (як приклад, Програма Army Soldier and Family Readiness Groups (SFRG), США). Групи готовності військовиків та сімей формують мережі взаємної підтримки та допомоги військовослужбовців, членів їхніх родин, волонтерів та фахівців, що сприяє стійкості і моральної готовності солдат та родин до місії. Метою SFRG є: “допомога у створенні міцних сімей і здолання розриву між родинами та підрозділами. SFRG просувають візію командира протягом місії підрозділу, допомагають сім’ям стати обізнаними та самозабезпеченими та вирішують проблеми на найнижчому рівні шляхом: надання офіційної точної командної інформації, просування ефективного використання ресурсів громади, зменшення стресу солдатів і сім’ї” [13].

Моральну готовність військовослужбовця як складову військово-психологічної готовності розкрито у методичному посібнику Кокун О.М., Мороз В.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С. (2021) “Формування психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до виконання завдань за призначенням під час бойового злагодження”. Психологічна готовність військовослужбовця інтерпретується авторами методичної розробки як “інтегративне особистісне утворення, яке складається з теоретично обґрунтованих та емпірично апробованих творчим колективом посібника дослідження структури та змісту тривалої психологічної готовності фахівця до діяльності в екстремальних умовах” [6].

В даній науково-методичній розробці надається загальна психологічна модель готовності військовослужбовця до виконання службово-бойових завдань в якій виокремлюються два блоки із 38 показників

(20 характеризують особистісну готовність, 18 – функціональну) [6]:

1. Особистісна готовність, що містить такі елементи як: моральна готовність, воляова готовність, комунікативна готовність, загальнопсихологічна готовність.

2. Функціональна готовність характеризується за такими показниками, як мотиваційна готовність, когнітивна готовність, креативна готовність, орієнтаційна готовність, оцінювальна готовність.

Моральна готовність як перший складник особистісної готовності деталізується через такі показники, як: 1) усвідомлення обов'язку, відповідальності, 2) усвідомлення небезпеки для власного життя, 3) усвідомлення соціального та особистісного сенсу службової діяльності, 4) активна життєва позиція, 5) самокритичність, 6) потреба у військово-професійному самовдосконаленні.

Отже, таке розуміння психологічної готовності військовослужбовців та, зокрема, моральної готовності, також відповідає загальному тренду до гуманітаризації розуміння процвітання і самоактуалізації особистості як нематеріального капіталу і самоцінності [6, 8-9].

Висновки. У военній науці та практиці сучасних демократій визначальними новітніми контекстами концепту моральної готовності військовослужбовців є інформатизація та “мережевізація” суспільства, зміни у збройній боротьбі та гібридна війна; військовий етос та військово-професійна культура інформаційної доби; духовна готовність до ведення сучасних війн; фізичне і ментальне здоров'я і процвітання військовослужбовців, “сімейна готовність” – готовність військовослужбовців та їхніх родин, психологічна готовність військовослужбовців в умовах нових війн. Висвітлення нових контекстів, що стверджуються в останні роки, дозволяє відстежити зміни значення концепту моральної готовності військовослужбовців, що саме і відбувається.

Посилення уваги саме до моральної готовності військовослужбовців зумовлено зміною підходів до воєнної безпеки і військового управління у зв'язку із переходом до інформаційного суспільства, гібридизацією збройної боротьби /війни, а також ствердженням цифрових демократій з переосмисленням фундаментальних цінностей суспільства та Збройних Сил (універсалізація, гуманізація, гуманітаризація, інклюзивність, креативність тощо).

В цілому підходи до забезпечення готовності до військово-професійної діяльності (до виконання службових обов'язків, до професійної діяльності в екстремальних умовах, до ведення бойових дій) набувають комплексного характеру та спираються на моделі “людського процвітання”, та індексу людського розвитку. Моральна готовність військовослужбовця як особистісне утворення, стан, інтенція ґрунтуються на свідомому й добровільному прийнятті, реалізації та захисті фундаментальних цінностей (культури, країни, родини, держави, Збройних Сил). Підвалинами її є освіта і навчання (підготовка), команда і лідерство. Умовами моральної готовності військовослужбовців є фізичне і ментальне здоров'я військовослужбовців, інтелектуальний розвиток, професійне зростання, підвищення кваліфікації, фінансову та матеріальну стабільність, міцність родин та коротких соціальних зв'язків, включеність у соціальні мережі підтримки та взаємодії, цілісність образу життя, тобто послідовна доброчесність в усіх сферах та лідерство.

В прагматичному відношенні суспільство, держава, Збройні Сили цифрових демократій XXI століття потребують “процвітаючих особистостей”, діячів нового кшталту із новими якостями (критичне мислення, креативність, відкритість до новацій, відповідальність, внутрішня (моральна) дисципліна, солідарність, довіра, співпраця, спроможність вчитися й перевчатися, що знайшло втілення у концепціях “командування місії” та “армії місії”.

Список використаних джерел

1. Braun CQ, Berger, DH (2021). War on the rocks: National security. <https://warontherocks.com/2021/03/define-readiness-or-lose/>
2. Coker Chr. (2007). The Warrior Ethos Military culture and the war on terror. https://www.researchgate.net/publication/291566871_The_Warrior_Ethos_Military_Culture_and_the_War_on_Terror
3. Dictionary.Cambridge. Ethos. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/ethos>
4. Duffield D. (2022) The Significance Of Spiritual Readiness In The Military. <https://smartabase.com/blog/significance-of-spiritual-readiness-military/>
5. Koenig H.G. (2022). “Spiritual Readiness” in the U.S. Military: A Neglected Component of Warrior Readiness. https://www.researchgate.net/publication/360287303_Spiritual_Readiness_in_the_US_Military_A_Neglected_Component_of_Warrior_Readiness
6. Kokun O.M., Moroz V.M., Pishko I.O., Lozinska N.S. (2021). Formuvannia psykholohichnoi hotovnosti viiskovosluzhbovtiv viiskovoi sluzhby za kontraktom do vykonannia zavdan za pryznachenniam pid chas boiovoho zlahodzhennia: metod. posib. Kyiv: 7BTs. (in Ukrainian)
7. Ledford A., Raver Luning C. (2021). Developing the Warrior Ethos. U.S. Naval Academy. <https://jclldusafa.org/index.php/jclld/article/download/46/45>
8. McMaster H.R. (2021). Preserving the warrior ethos. <https://www.nationalreview.com/magazine/2021/11/15/preserving-the-warrior-ethos/>
9. Moal Readiness – Do We Speak too Little About it? Norwegian in the daily newspaper Dagbladet, 22 July 2016. <https://blogs.prio.org/2016/07/moral-readiness-do-we-speak-too-little-about-it/>
10. Pressfield S. (2008) The warrior ethos. <https://www.pdfdrive.com/the-warrior-ethos-e165114874.html>
11. Shinseki G. (2005). Introduction to the warrior ethos. <https://www.uakron.edu/armyrotc/MS1/6.pdf>
12. Slovník terminiv mizhkulturnoi komunikatsii. Etos. (in Ukrainian) <https://terms-intercultural-communication.slovaronline.com/199-%D0%B5%D1%82%D0%BE%D1%81>
13. The Family Readiness Group: What Is It and Where Is It Going? <https://www.military.com/spouse/military-life/military-resources/the-family-readiness-group-what-is-it-and-where-is-it-going.html> ; What is it The Soldier and Family Readiness Groups? <https://www.army.mil/standto/archive/2019/08/16/>
14. The Warrior Ethos and Soldier Combat Skills”. 2013. Headquarters Department of the Army. https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/tc3_21x75.pdf
15. Warrior ethos as airmen and citizens, Air Force fosters “warrior ethos” in all Airmen? (2007). Warrior Ethos and the United States Air Force. <https://jclldusafa.org/index.php/jclld/article/download/43/43>

Summary

Osodlo V. Doctor of psychological sciences, professor National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy

Budahiants L. Ph.D., assistant professor National Defence University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy

MODERN CONTEXTS OF THE CONCEPT MORAL READINESS OF WARRIORS

Introduction. The article is devoted to the urgent problem of renewing approaches to ensuring the moral readiness of warriors in connection with the change in the defining interpretations of the concept of moral readiness for military-professional activity in the conditions of hybrid wars of the 21st century, one of which, in its most extensive and explicit form, is being waged by the Russian Federation against Ukraine.

Purpose. The purpose of the article is to highlight the latest contexts of interpretation of the concept of moral readiness of warriors, which form new discourses of military management activity in the leading democratic states, which in the 21st century are becoming “digital democracies”.

Methods. To achieve the goal of the study, the authors use the methods of contextual analysis of the concept of “moral readiness of warriors”, the reconstruction of which the authors of the article reveal in publications of a military-theoretical and military-practical type, which articulate a request for a change in approaches to ensuring the moral readiness of warriors for hybrid wars based on personal oriented humanitarian models of the “human development index”, which in the information society has a universal, “code” character in relation to civil and military activities.

Discourse analysis of texts promoting new interpretations of military moral readiness is used to establish their connection with existing new linguistic practices, social structures and value guidelines in the field of military activity of the information age.

In the military science and practice of modern democracies, the defining new contexts of the concept of moral readiness of warriors are the informatization and “networking” of society, changes in armed conflict, and hybrid warfare; military ethos and military-professional culture of the information age; spiritual readiness for waging modern wars; physical and mental health and prosperity of servicemen, “family readiness” - readiness of warriors and their families, psychological readiness of servicemen in the conditions of new wars. The coverage of new contexts that have been established in recent years allows us to track changes in the meaning of the concept of moral readiness of military personnel, which is exactly what is happening.

Originality. *The scientific novelty of this article consists in highlighting the revolutionary worldview changes of expert communities in the interpretation of the concept of moral readiness from the standpoint of a person-oriented humanitarian approach in accordance with new models of the effectiveness of military-professional activity, and combat activity in particular, in the paradigm of the “mission army”. The practical significance of the article lies in the introduction into the scientific and educational practices of Ukraine of the latest conceptual approaches to the professional training of military personnel and ensuring their moral readiness, which are already being implemented by the Defense Forces of Ukraine on the battlefields of the russian-Ukrainian war, where overcoming the stereotypes of the “soviet control army” is a success factor and victories.*

Conclusion. *Increasing attention to the moral readiness of warriors is due to the change in approaches to military security and military management in connection with the transition to the information society, the hybridization of armed struggle / war, as well as the affirmation of digital democracies with a rethinking of the fundamental values of society and the Armed Forces (universalization, humanization, humanitarianization, inclusiveness, creativity, etc.).*

In general, approaches to ensuring readiness for military-professional activity (for the performance of official duties, for professional activity in extreme conditions, for the conduct of combat operations) acquire a complex character and are based on the model of “human prosperity” and the human development index. The moral readiness of warriors as a personal formation, state, and intention is based on the conscious and voluntary acceptance, implementation, and protection of fundamental values (culture, country, family, state, Armed Forces). Its foundations are education and training, team and leadership. The conditions for the moral readiness of warriors are physical and mental health of warriors, intellectual development, professional growth, professional development, financial and material stability, strength of families and short social ties, inclusion in social networks of support and interaction, integrity of lifestyle and leadership.

In a pragmatic sense, society, the state, and the Armed Forces of digital democracies of the 21st century need “thriving personalities”, actors of a new kind with new qualities (critical thinking, creativity, openness to innovation, responsibility, internal (moral) discipline, solidarity, trust, cooperation, ability learn and relearn, embodied in the concepts of “mission command” and “mission army.”

Key words: *warrior moral readiness; “mission army”; person-oriented management; the latest efficiency models; opposition to hybrid wars.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Recelved/Поступила: 01.05.23.